

# Atria Hyvät Tuotantotavat - Sika

## Tarkoitus ja sovellusala

Tämä dokumentti täydentää Atria konsernin Eläinten hyvinvointipolitiikassa kuvattuja periaatteita Atria Suomi Oy:n sikaketjun osalta. Dokumentti on Atrian asiakkaille suunnattu tiivistelmä Atrian sikaketjussa noudatettavista ja todennettavista tuotantoeläinten hyvistä tuotantotavoista.

Atria Sika on alkutuotannon asiantuntijapalveluja tarjoava hankintayhtiö, joka vastaa Atria Suomen sianlihan hankinnasta ja tuotantoketjun kehittämisestä yhteistyössä tuottajien kanssa.

## Viitteet

Atria Sika tuotantotapaohjeet

Teurastamon toimintaohjeisto, Nurmo

---

### Hyväksyntä:

Atria Sika eläinlääkäri Taneli Tirkkonen on hyväksynyt tämän dokumentin ja vastaavuuden voimassa olevaan toimintamalliin. Kuvaus katselmoidaan kolmen vuoden välein ja/tai päivitetään toimintamallin merkittävien muutosten yhteydessä.

Kohdeyleisö: Julkinen, asiakkaat

Hyväksytty: 24.10.2019

Katselmoitu: 7.4.2020



|     | TOIMINTO                             | KUVAUS  |
|-----|--------------------------------------|---|
| 1.  | TEURAIKEN ALKUPERÄ JA JÄLJITETTÄVYYS |   |
| 1.1 | Lihanhankintaperiaatteet             | Atrian sianlihanhankinta perustuu sopimustuotantoon. Sopimustuottajat ovat sitoutuneet noudattamaan sikojen kasvatuksessa Atrian tuotantotapaohjeita. Sopimustuotaminen takaa täyden jäljitettävyyden ja mahdollistaa eläinten hyvinvoinnin seurannan ja kehittämisen yhteistyössä tuottajien kanssa.   |
| 1.2 | Jäljitettävyys                       | Kaikki Atrian teurastamolle saapuvat siat voidaan jäljitää syntymätilalle saakka.<br><br>Valmiiden tuotteiden jäljitettävyys perustuu jokaisen tuotteen päällä oleviin päiväysmerkintöihin, joiden perusteella tuote voidaan jäljittää prosessitietoihin.<br><br>Atrialla on myös sianlihatuotteita, joiden pakkauksiin alkuperätilat on merkitty. Kyseiset ruhot varastoidaan ruhovarastossa erikseen ja niiden leikkaus ja pakkaus ohjataan erillään muusta tuotannosta, jotta tilakohtainen jäljitettävyys voidaan taata lopputuotteeseen.   |
| 2.  | ALKUTUOTANTOTILAN TOIMINTA           |   |
| 2.1 | Sikojen tunnistaminen                | EU:n lainsäädännön mukaisesti kaikki eläimet on merkitty kansalliseen sikarekisteriin. Kaikki eläimet on merkitty sioille sopivilla korvamerkeillä tai tatuoinneilla. Teurastamo ottaa vastaan ainoastaan tunnistettuja rekisterissä olevia eläimiä.  |
| 2.2 | Rotu                                 | Emärotuna: norjalainen maatiaissika + topigs yorkshire tai vaihtoehtona tanskalainen maatiaissika + tanskalainen yorkshire.<br><br>Lihasiaporsaiden isänä/päätakarjuna: tanskalainen duroc.   |
| 2.3 | Tuotantotapa                         | Atrian sikaketjussa on kolmentyyppisiä sikaloita: porsastuotantotilat, lihasikalat ja yhdistelmätuotanto (sekä porsastuotanto että lihasikala).<br><br>Tiineet emakot pidetään vapaina pihatossa tai ryhmäkarsinassa. Emakot siirretään porsimishäkkeihin aikaisintaan 7 päivää ennen porsimista ja ne pysyvät porsimishäkeissä korkeintaan 42 päivää porsimisen jälkeen.<br><br>Porsaiden vieroitusikä on 4-5 viikkoa. Vieroituksen jälkeen porsaat siirretään välikasvatusosastolle 5-6 viikoksi ja tämän jälkeen loppukasvatukseen joko omalla tilalla tai välityksen kautta lihasikalaan.<br><br>Lihaskojen loppukasvatus tapahtuu pienissä 12-15 yksilön ryhmissä. Siat lähetetään teurastamolle 5-6 kuukauden ikäisinä. |
| 2.4 | Eläinten tiheys karsinoissa          | Emakoiden min. tila on 2,25 m <sup>2</sup> /yksilö, ensikoiden tila 1,64 m <sup>2</sup> /yksilö. Porsaiden min. on 0,4 m <sup>2</sup> /yksilö. Vieroituskarsina on min. 4,5 m <sup>2</sup> . Urossikojen karsinat ovat min. 6m <sup>2</sup> . Ritilää karsinoissa saa olla enintään 1/3 lattia-alasta. Loppukasvatuksessa lihasioilla on enemmän tilaa kuin EU:ssa keskimäärin, tällä hetkellä min 0,9m <sup>2</sup> /yksilö.   |



|      | TOIMINTO                                 | KUVAUS   |
|------|--|--|
| 2.5  | Lattia                                   | Lattiatyypit ovat osittainen ritilälattia tai kestopuuvike. Loppukasvatuksessa 95 % tuotantovolyymistä kasvaa osarituläkarsinoissa (noin 30-40 % karsina-alasta ritilää, loput kuivaa makuualueetta), karsinoissa käytetään virikemateriaalia (esim. olki). Kaikilla sioilla on pääsy puhtaalle kuivalle makuualueelle ja karsinoiden eläintiheys pidetään niin alhaisena, että kaikilla sioille on tilaa maata samanaikaisesti.   |
| 2.6  | Ilmanvaihto ja lämpötila                 | Tiloilla on riittävä koneellinen ilmastointi ja lämpötilan säätelyjärjestelmät. Atrian tuotantotapaohjeissa on määritetty ilmastoinnin ja lämpötilan ohjeet.   |
| 2.7  | Valaistus                                | Tuottajat seuraavat Atrian ohjeita riittävästä valaistustehosta. Valaistus vähintään 8 tuntia päivässä.  |
| 2.8  | Ruokinta                                 | <p>Eläimet ruokitaan tarkkojen ruokintasuunnitelmien mukaan. Suunnitelmien dokumentit säilytetään tilalla vähintään vuosi käytön jälkeen.</p> <p>Kaikki ruokinnassa käytetyt ainesosat ovat tunnettuja ja täysin jäljitettävissä. Rehu ostetaan ainoastaan rekisteröidyltä rehualan toimijoilta, jotka ovat sitoutuneet tautiriskien hallintaan (mm. salmonellavapaus). Rehuntoimitustiedot säilytetään tilalla.</p> <p>Vilja (ohra, vehnä, kaura) kattavat 75-85% ruokavaliosta. Valkuaisrehut (OVR, soija, rapsi) kattavat 10-15% ruokavaliosta. Lisäksi hivenaineet ja vitamiinit.</p> <p>Atrialla on oma kotieläinrehuja valmistava yhtiö A-Rehu. Atria Sika-ketjun sopimustuottajista n. 85% käyttää A-Rehun tuotteita.</p> |
| 2.9  | GM (geenimuunnellun)-rehun käyttö        | Atria ei toistaiseksi edellytä tuotantoketjulta ehdotonta sitoutumista geenimuuntelemattoman rehun käyttöön.   |
| 2.10 | Soijan käyttö rehussa                    | A-rehu käyttää tuotteissa tällä hetkellä vastuullisesti tuotettua RTRS- tai Pro Terra -sertifioitua soijarouhetta. Tuottaja vastaa siitä, että hänen käyttämässään rehussa rehunvalmistaja on käyttänyt vastuullisesti tuotettua soijaa. Tällöin soija on joko ProTerra tai RTRS sertifioitua tai vastaavat vaatimukset täyttävää tai se on peräisin alkuperältään jäljitettävissä olevasta Pohjois-Amerikkalaisesta tai Eurooppalaisesta soijapavusta.  |
| 2.11 | Ruokintajärjestelmä                      | <p>Ei pakkosyöttöä. Tiloilla on käytössä joko vapaa ruokinta tai jos rajoitettu ruokintajärjestelmä niin tilaa on oltava niin paljon, että kaikki siat mahtuvat ruokailemaan samanaikaisesti.</p> <p>Ruokintalaitteet pidetään puhtaina. Rehuvarastot on suojattu niin, että jyrsijöiden, lintujen tai muiden tuhoisten pääsy on estetty.</p>  |
| 2.12 | Vesi                                     | Puhdas vesi on kaiken ikäisten sikojen vapaasti saatavilla jatkuvasti. Vesi on laadultaan juomavettä.  |
| 2.13 | Lajityypillisen käyttäytymisen tukeminen | Olkia, paperia tai vastaavaa virikemateriaalia tarjotaan sioille säännöllisesti niiden käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseksi ja karsinoiden hygienian parantamiseksi. Ema-koille annetaan pesäntekomateriaalia ennen porsimista.   |



|      | TOIMINTO  | KUVAUS   |
|------|---|--|
| 2.14 | Päivittäiset rutiinit                             | Kaikkien eläinosastojen ilmastointi-, vesi- ja ruokintajärjestelmien toimivuus tarkistetaan vähintään kaksi kertaa päivässä.   |
| 2.15 | Karjankasvatustaito                               | Atria ei edellytä pätevyytodistuksia karjankasvattajilta. Tuotantosopimustilojen edellytetään noudattavan Atria laatimia tuotantosuuntaakohtaisia tuotantotapaohjeita.   |
| 2.16 | Tuotantotapojen todentaminen                      | Eläinlääkärit tarkistavat eläinten hyvinvointia tiloilla säännöllisesti SIKAVA-terveydenhuoltokäyntien yhteydessä (4-12 vierailua vuosittain). SIKAVA-Terveystuotojärjestelmä on sertifioitu laatu-järjestelmä ISO 9001:n mukaisesti. Sertifiointiin on todentanut ja varmentanut Bureau Veritas. Sertifiointilla todennetaan ja varmistetaan tuotantotavan lain ylittävät erityislupaukset eläinten elossa oloaikana eläinten terveyden ja liha raaka-aineen tuoteturvallisuuden osalta. Ks. 4.1.   |
| 3.   | FYYSISET TOIMENPITEET                             |  |
| 3.1  | Kastraatio  | Karjuporsaat kastroidaan kivunlievitystä käyttäen 3-7 päivän ikäisinä. Näin estetään ns. "karjun hajun" muodostuminen, joka tarkoittaa epämiellyttävään hajua ja makua sianlihassa. Kastroida vähentää myös urosten välistä aggressiivisuutta, josta voisi seurata vammoja ryhmäkasvatuksessa. Kaikki tuottajat ovat koulutettuja kastraation suorittamiseen.  |
| 3.2  | Hampaiden katkaisu                                | Laissa kielletty.  |
| 3.3  | Hännän typistäminen                               | Laissa kielletty. Hännän typistäminen ei ole tarpeellista Atrian tuotantoketjussa.   |
| 3.4  | Korvien loveaminen                                | Ei ole tarpeellista Atrian ketjussa.   |
| 4.   | ELÄINTEN TERVEYS                                  |  |
| 4.1  | Eläinten hyvinvoinnin mittaaminen ja kehittäminen | <p>Atria seuraa tilojen tuotannon laatua ja eläinterveyttä eläinvälitys- ja teurastustietojen avulla. Tuotantotulosten perusteella on laadittu eläinten hyvinvoinnista ja tuotannon laadusta kertovat hälytysrajat. Niiden ylityksessä tuottajatilaan otetaan yhteyttä asian selvittämiseksi ja korjaamiseksi.</p> <p>Kaikki toimenpiteet taltioidaan Atrian asiakastietojärjestelmään. Teurastuksen jälkeen lihantarkastustiedot toimitetaan tuottajille.</p> <p>Kaikilla Atrian sopimustiloilla on eläinlääkärin laatima terveydenhuoltosuunnitelma. Suunnitelmat, toimenpiteet ja tarkastukset tallennetaan kansalliseen sikoja terveys ja hyvinvointirekisteri SIKAVAAN. Tilat luokitellaan kaksi kertaa vuodessa tuotantotulosten ja kansallisen sikojen terveysrekisteri (<a href="http://www.sikava.fi">www.sikava.fi</a>) hyvinvointi-indikaattorien (koko- ja osaruhoilykkykset, kuolleisuus ja lääkityksen käyttö) tulosten perusteella. Raja-arvojen ylityksessä tilan kanssa sovitaan korjaavista toimenpiteistä. Toistuvat laiminlyönnit johtavat tuotantosopimuksen irtisanomiseen.</p> <p>Käytössä olevat eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontajärjestelmät ovat saaneet aikaan hyviä tuloksia ja</p> |



| TOIMINTO                                       | KUVAUS  |
|--|---|
|  | <p>parannuksia eläinten hyvinvoinnissa. Atria on asettanut seuraavia tavoitteita eläinten hyvinvoinnin kehittämiseksi edelleen: Porsaiden kivuttoman kastraation kehittäminen. Sikojen häntien purennan vähentäminen. Ruohojen koko- ja osahylkäysten määrän vähentäminen.</p>  |
| <p>4.2 Lääkitys ja antibiootit</p>             | <p>Antibiootteja käytetään vain eläinlääkärin toteamaan tarpeeseen. Antibiootteja ei käytetä rehussa eikä ennaltaehkäisevästi.</p> <p>Lääkityt eläimet on yksilöllisesti merkitty ja kirjattu, jolloin voidaan tiukasti noudattaa varoikarajoituksia varmistaen, että eläimessä ei ole antibioottijäämiä ennen teurastusta. Atrian teurastamossa lihaeriä tutkitaan säännöllisesti lääkkeitä sisältävien varalta.</p> <p>Zoonoosien ja tarttuvien eläintautien esiintyminen Atrian ketjussa on hyvin harvinaista. Rokotteita annetaan vain muutamilta sairauksilta suojaamiseksi. Kaikki porsaats rokotetaan 3-4-viikkoisina circo-virusta vastaan. Käytetyt lääkkeet kirjataan Sikavaan (katso 4.1).</p> |
| <p>4.3 Kasvuhormonit</p>                       | <p>Käyttäminen kiellettyä, samoin antibioottien käyttäminen kasvuhormoneina.</p>  |
| <p>4.4 Eläintaudit ja zoonoosit</p>            | <p>Atria Sikaketju on vapaa seuraavista tarttuvista eläintaukeista: suu- ja sorkkatauti, sikarutto, Aujetzky, PRRS, salmonella, mykoplasma(porsasyskä), dysenteria, kapi.</p> <p><i>Salmonellan suhteen Atria -ketjussa on nolattoleranssi.</i> Salmonellan esiintymistä valvotaan säännöllisesti kansallisessa salmonellanvalvontaohjelmassa.</p> <p>Tuottajat noudattavat tarkkoja hygieniaohejeita zoonoosien ja tarttuvien eläintautien esiintymisen ehkäisemiseksi.</p>  |
| <p>4.5 Tilan hygieniakäytännöt</p>             | <p>Karsinat, osastot ja tuotantolaitteet (eläinten ruokinta, juottaminen, ilmanvaihto jne.) pestään eläinryhmän lähdettyä ennen kuin seuraava otetaan sisään.</p> <p>Tilalta annetaan kaikille vierailijoille suojavaatteet, -jalkineet ja desinfiointi. Kaikissa sikaloissa on niin sanottu "tautisulku" eläinsuojan sisäänkäynnin jälkeen, jonne ulkojalkineet jätetään ennen kuin tilalle vaihdetaan sisäkengät ja -vaatteet.</p> <p>Tilalla huolehditaan tuholaiistorjunnasta.</p>  |
| <p>4.6 Sairaudet, vammat ja sairaskarsinat</p> | <p>Sairauksista tai vammoista kärsivät eläimet merkitään yksilöllisesti ja erotetaan tarvittaessa toipumaan eristettyyn sairaskarsinaan. Tarvittaessa paikalle kutsutaan eläinlääkäri.</p> <p>Sikalassa on oltava vähintään yksi sairaskarsina/200 loppukasvatuspaikkaa.</p> <p>Jos eläin on lopetettava tilalla, sen suorittaa pätevä henkilö. Kaikki tilalla kuolleet eläimet kirjataan ja tiedot ilmoitetaan SIKAVAAN (katso 4.1).</p>   |
| <p>4.7 Raatojen hävitys</p>                    | <p>Tilalla lopetetut tai itsestään kuolleiden eläinten raadot varastoidaan asianmukaisesti eläinsuojan ulkopuolelle. Raadot toimitetaan raatokeräilyyn.</p>   |



|           | TOIMINTO                         | Kuvaus   |
|-----------|----------------------------------|--|
| <b>5.</b> | <b>ELÄINKULJETUKSET</b>          |  |
| 5.1       | Kuljetusten vaatimustenmukaisuus | <p>Atrian eläinkuljetuksista huolehtivat eläinkuljetuksiin erikoistuneet yhteistyökumppanit. Kaikilla eläinten kuljettajilla on Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005 artiklan 6 mukainen eläinkuljetuslupa, joka haetaan toimivaltaiselta viranomaiselta. Lupa myönnetään, jos hakijalla tai hänen palveluksessaan olevalla on eläinten kuljetukseen ja siihen liittyvään eläinten käsittelyyn ja hoitoon tarvittava koulutus tai sitä vastaava käytännön kokemus. Myös kulkuneuvon tulee olla viranomaisten hyväksymä.</p> <p>Eläimet kuljetetaan suoraan tilalta teurastamolle (ei karjahuutokauppoja). Atria suunnittelee reitit ja aikataulut varmistaakseen lyhimmän ja nopeimman kuljetuksen eläimille.</p> <p>Kuljetusyrietykset ja -kulkuneuvot auditoidaan joka kolmas vuosi turvallisuuden ja kuljetuksen hyvän laadun varmistamiseksi. Auditointiraportit ovat tarvittaessa saatavilla kuljetusyhteistyökumppanilta.</p> |
| 5.2       | Lastaus, sähköpiiskojen käyttö   | <p>Ennen eläinten lastaamista kuljettajat tarkistavat, että eläimet ovat kuljetuskunnossa ja tunnistettuja.</p> <p>Ensisijainen väline teurassikojen ohjaamisessa lastaus- ja purkutilanteissa on vanerinen/muovinen sikojen ohjauslevy. Kuljettajilla ja navetan ajomiehillä on sähköpiiskat tarvittaessa olemassa, mutta niiden rutiininomainen käyttö on kielletty.</p>   |
| 5.3       | Kuljetusaika                     | <p>Keskimääräinen kuljetusaika sikakuljetuksissa Atrian Nurmon teurastamolle on kolme tuntia. Sikoja noudetaan Nurmon teurastamolle keskimäärin 150 kilometrin säteeltä. Kuljetusaikojen dokumentaatio on tarvittaessa saatavilla.</p>   |
| 5.4       | Kuljetusolosuhteet               | <p>Kaikki Atrian kuljetusajoneuvot on varustettu ilmanvaihtolaitteilla ja juomanipoilla. Ajoneuvojen lattialla käytetään kuiviketta (sahanpuru/kutteri). Lattia on liukastumista ehkäisevästä materiaalista. Ajoneuvot pestään jokaisen teuraskuljetuksen jälkeen ennen seuraavaa.</p> <p>Kulkuneuvot on varustettu lastausrampeilla, joissa turvalliset sivuaidat sekä takanostolaitteilla varmistamaan eläinten turvallista ja helppoa pääsyä ajoneuvoon.</p>  |
| 5.5       | Kuljetuksen aikainen eläintiheys | <p>Kaikilla sioilla on tilaa maata samanaikaisesti kuljetuksen aikana.</p>   |
| <b>6.</b> | <b>TEURASTAMO</b>                |  |
| 6.1       | Toiminta teurastamolla           | <p>Atrian teurastamoissa eläimiä kohdellaan eläinsuojelulainsäädännön mukaisesti. Teurastamon toimintaohjeistoon on määritetty yksityiskohtaiset eläinten hyvinvointiin liittyvät ohjeistukset ja ohjausparametrit.</p> <p>Teurastamoissa työskentelevillä henkilöillä on kelpoisuustodistus teurastustyön suorittamiseen, mikäli he suorittavat piston tai sitä edeltäviä teurastuksen työvaiheita.</p>   |



|      | TOIMINTO  | Kuvaus   |
|------|---|--|
| 6.2a | Lepoaika ennen teurastusta                        | Eläimet lepäävät ennen teurastusta 3-4 tuntia. Mukavan lepoajan takaamiseksi karsinat on varustettu vesisuihkulla sikojen viilentämiseksi. Kaikissa karsinoissa on juomaniipat. Jos sikojen yöpyminen navetassa on välttämätöntä, sioilla tarjotaan virikemateriaalina kuiviketta. Yli 12 tuntia pidetyt siat ruokitaan.   |
| 6.2b | Eläintiheys navetassa                             | Sikojen navetassa karsinoiden koko on 9m <sup>2</sup> . Sikoja on karsinassa 16-17kpl. Eläintiheys ei navetassa ylitä missään vaiheessa 225 kg neliometriä kohti. Navettakirjanpito navetan päivittäisistä täyttömääristä tarvittaessa saatavilla.   |
| 6.3  | Melu, ilmastointi ja lämpötila navetassa          | Jatkuvaa ja yhtäkkistä meteliä vältetään. Ilmastointi ja lämpötila tarkistetaan päivittäin. Lämpötila teurastamon navetassa pidetään teurastamon toimintaohjeiston mukaisesti noin 15-18 °C. Navettakirjanpito päivittäin valvottavista olosuhteista on tarvittaessa saatavilla teurastamolta.   |
| 6.4  | Eläinryhmien ohjaus                               | Samana tilan eläimet pyritään pitämään omassa ryhmässään koko prosessin ajan kuljetuksesta navetan karsinoihin sijoittamiseen ja teurastukseen asti.   |
| 6.5  | Teurastus   | <p>Eläintä ei tainnuteta, ellei verenlaskua voida suorittaa välittömästi tainnuttamisen jälkeen.</p> <p>Siat tainnutetaan ryhminä Butinan Backloader kaasutainnutuslaitteella. Tainnutuskoriin ajetaan noin 3- 4 sikaa kerrallaan. Kaasupitoisuusarvo on noin 85 % tainnutuskuilussa ja sitä on mahdollisuus seurata tainnutuspisteen lähellä olevasta näyttötaulusta.</p> <p>Teurastamon henkilökunta varmistaa onnistuneen tainnutuksen, jonka jälkeen eläimet ripustetaan teuraslinjalle ja suoritetaan välittömästi verenlasku.</p> <p>Teurastamossa ja teurastuspaikassa on varalla tainnutuslaite, jota voidaan käyttää varsinaisesti käytössä olevan tainnutusjärjestelmän vian tai häiriön aikana. Varatainnutuslaitteiden toiminta tarkastetaan säännöllisesti.</p> |
| 6.6  | <i>Eläinten hyvinvoinnista vastaavat henkilöt</i> | <p><i>Teurastamolla on nimetty eläinten hyvinvoinnista vastaava henkilö, jolla tulee olla kelpoisuustodistus. Atrialla eläintenhyvinvointivastaavina toimivat teurastamon esimiehet, jotka ovat suorittaneet ko. kelpoisuuskoulutuksen.</i></p> <p><i>Tehtävissään henkilöt noudattavat Euroopan komission ohjeistusta eläinten hyvinvoinnista vastaavan henkilön tehtävistä.</i></p>  |
| 6.7  | Teurastusprosessin valvonta                       | <p>Jatkuva omavalvonta ja viranomaisvalvonta.</p> <p>Atrian laitoksessa työskentelee päivittäin kymmeniä viranomaisvalvonnan edustajia. Viranomaiset (tarkastuseläinlääkärit ja lihantarkastusapulaiset) valvovat koko teurastusprosessia kuljetuksesta ruhojen varastointiin.</p> <p>Tarkastuseläinlääkärit valvovat myös teurastamon omavalvonnassa suoritettavia eläinten hyvinvointiin liittyviä kirjauksia ja toimenpiteitä.</p>  |



TOIMINTO

KUVAUS

---